

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2015. október 21.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban — 2201/2003/EK rendelet — Hatály — 1. cikk, (1) bekezdés, b) pont — A szülői felelősség megállapítása, gyakorlása, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése — 2. cikk — A »szülői felelősség« fogalma — A szülők között gyermekük utazása és útlevelének kiállítása tekintetében fennálló jogvita — Megállapodás a joghatóságról — 12. cikk — Feltételek — Az eljáró bíróság joghatóságának elfogadása — Az alperes bíróság előtti megjelenésének elmaradása — A joghatóságnak az eljáró bíróságok által hivatalból kirendelt alperesi ügygondnok általi vitatása hiánya”

A C-215/15. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb bíróság, Bulgária) a Bírósághoz 2015. május 11-én érkezett, ugyanezen a napon kelt határozatával terjesztett elő az előtte

Vasilka Ivanova Gogova

és

Iliia Dimitrov Iliev között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen, a harmadik tanács elnöke, a negyedik tanács elnökeként eljárva, J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal és K. Jürimäe (előadó) bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: Illéssy I. tanácsos,

tekintettel a Bíróság elnökének 2015. július 3-i határozatára, amely szerint a jelen ügyben az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23a. cikkében és a Bíróság eljárási szabályzatának 105. cikkében foglaltak szerinti gyorsított eljárást kell lefolytatni,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. szeptember 9-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a cseh kormány képviselőjében J. Vláčil, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: bolgár.

- a spanyol kormány képviselőjében M. A. Sampol Pucurull, meghatalmazotti minőségben,
 - az Európai Bizottság képviselőjében S. Petrova és M. Wilderspin, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o., helyesbítés: HL 2013. L 82., 63. o.) 1. cikke (1) bekezdése b) pontjának, 2. cikke 7. pontjának, 8. cikke (1) bekezdésének és 12. cikke (1) bekezdése b) pontjának értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a V. I. Gogova és I. D. Iliev között, a gyermekük útlevele érvényességének meghosszabbítása tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 2201/2003 rendelet (5) és (12) preambulumbekkezdése a következőket tartalmazza:
„(5) Annak érdekében, hogy minden gyermek számára egyenlőséget biztosítsanak, e rendelet kiterjed a szülői felelősségre vonatkozó valamennyi határozatra, beleértve a gyermek védelmére vonatkozó intézkedéseket is, függetlenül attól, hogy azok házassági jogi eljáráshoz kapcsolódnak-e.

[...]

(12) Ezen rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető érdekeinek figyelembevételével alakítják ki, különösen a fizikai közelség alapján. Ez azt jelenti, hogy a joghatóságot mindenképp a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam szerint kell megállapítani, kivéve azokat a bizonyos eseteket, amikor megváltozik a gyermek tartózkodási helye, vagy ha a szülői felelősséget gyakorlók között megállapodás jön létre.”
- 4 A rendelet „Hatály” címet viselő 1. cikke a következőképpen rendelkezik:
„(1) Ezt a rendeletet a bíróság jellegétől függetlenül az alábbiakkal kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni:

[...]

b) a szülői felelősség megállapítása, gyakorlása, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése.

(2) Az (1) bekezdés b) pontjában említett ügyek különösen a következőkkel foglalkoznak:

a) felügyeleti jog és kapcsolattartási jog [helyesen: láthatási jog];

- b) gyámság, gondnokság és hasonló intézmények;
- c) annak a személynek vagy szervnek a kijelölése és feladatai, amely felelős a gyermek személyéért vagy vagyonáért, képviseli vagy támogatja a gyermeket;
- d) a gyermek nevelőszülőknél való elhelyezése vagy intézményi gondozásba helyezése;
- e) a gyermek védelmét célzó intézkedések a gyermek vagyonának kezelésével, megóvásával vagy rendelkezésre bocsátásával kapcsolatban.

(3) Ez a rendelet nem alkalmazható:

- a) szülő-gyermek viszony [helyesen: származás] megállapítására vagy vitatására;
- b) örökbefogadásra vonatkozó határozatokra, örökbefogadást előkészítő intézkedésekre vagy az örökbefogadás érvénytelenítésére, illetve visszavonására;
- c) a gyermek családi nevére és utóneveire;
- d) a nagykorúvá válásra;
- e) a tartási kötelezettségre;
- f) a célvagyonra (trust) és az öröklésre;
- g) gyermekek által elkövetett bűncselekmények eredményeként tett intézkedésekre.”

5 Az említett rendelet 2. cikkének 7. pontja úgy határozza meg a „szülői felelősség” fogalmát, hogy az „egy gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi jog és kötelesség, amelyet valamely természetes vagy jogi személy határozat, jogszabály hatálya, illetve jogilag kötelező [helyesen: hatályos] megállapodás útján [helyesen: alapján] gyakorol. A szülői felelősség magában foglalja a felügyeleti jogot és a láthatási jogot is.”

6 Ugyanezen rendelet „Általános joghatóság” című 8. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésekor [helyesen: a bírósághoz fordulás időpontjában] az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.

(2) Az (1) bekezdést [a 12. cikk] rendelkezéseire figyelemmel kell alkalmazni.”

7 A 2201/2003 rendelet „Megállapodás a joghatóságról” című 12. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelemben a 3. cikk alapján joghatósággal rendelkező tagállam bíróságai akkor rendelkeznek joghatósággal az adott kérelemmel összefüggő, szülői felelősségre vonatkozó ügyekben is, amennyiben

- a) legalább az egyik házastárs a gyermekkel kapcsolatos szülői felelősséget gyakorol;

és

- b) házastársak és a szülői felelősség gyakorlói kifejezetten vagy más egyértelmű módon elfogadták a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének [helyesen: a bírósághoz fordulás] időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja.

[...]

(3) Valamely tagállam bírósági joghatósággal rendelkezik a szülői felelősséggel kapcsolatban az (1) bekezdésben említett eljárásoktól eltérő eljárások esetében is, amennyiben

a) a gyermeket szoros kötelék fűzi az említett tagállamhoz, különösen ha a szülői felelősség jogosultjainak egyike szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik az adott tagállamban vagy a gyermek az adott tagállam állampolgára;

és

b) az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének [helyesen: a bírósághoz fordulás] időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja [helyesen: és az a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja].

[...]”

8 E rendeletnek „A bíróság megkeresése” [helyesen: A bírósághoz fordulás] címet viselő 16. cikke a következőket írja elő:

„(1) Egy bíróság megkeresettnek tekintendő [helyesen: A bírósághoz fordulás időpontjának az alábbiak tekintendők]:

a) az eljárást megindító irat, illetve azzal egyenértékű irat bírósághoz történő benyújtásának időpontjában [helyesen: időpontja], amennyiben a kérelmező [helyesen: felperes] ezt követően nem mulasztja el az alperes részére történő kézbesítés érdekében számára előírt intézkedések megtételét;

vagy

b) amennyiben az iratot a bírósághoz való benyújtás előtt kell kézbesíteni, abban az időpontban, amikor azt a kézbesítésért felelős hatóság megkapja, feltéve hogy a kérelmező [helyesen: a felperes] a későbbiekben nem mulasztja el az iratnak a bírósághoz történő benyújtása érdekében számára előírt intézkedések megtételét.”

A bolgár jog

A bolgár személyazonosító okmányokra vonatkozó törvény

9 A bolgár személyazonosító okmányokról szóló törvény (Zakon za balgarskite lichni dokumenti) 45. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a kiskorú útlevelének kiállítása iránti kérelmet a kiskorú szüleinek személyesen kell benyújtaniuk.

10 Az említett törvény 76. cikkének 9. pontjával összefüggésben értelmezett 78. cikkének (1) bekezdése értelmében a belügyminiszternek vagy valamely általa felhatalmazott személynek lehetősége van megtiltani a gyermek Bolgár Köztársaságból történő kiutazását, ha nem mutatják be szüleinek a gyermek külföldre utazásához való, közjegyző által hitelesített írásbeli hozzájárulását.

A családjogi törvény

- 11 A családjogi törvény (Semeen kodeks) 127a. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A gyermekek külföldre utazása és személyazonosító okmányok e célból történő kiállításával kapcsolatos kérdésekben a szülők közös megállapodással döntenek.

(2) Amennyiben a szülők nem tudnak a fenti bekezdés szerinti közös megállapodásra jutni, a köztük fennálló jogvita tekintetében a gyermek mindenkori lakóhelye szerint illetékes Rayonen sad (kerületi bíróság) jár el.

(3) A bíróság előtti eljárás az egyik szülő kérelmére indul meg. A bíróság meghallgatja a másik szülőt is, kivéve ha az érvényes indok nélkül nem jelenik meg. A bíróság a bizonyítást hivatalból is elrendelheti.

[...]”

A polgári perrendtartás

- 12 A polgári perrendtartás (Grazhdanski protsesualen kodeks) 47. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ha az alperes nem lelhető fel az aktában szereplő lakcímen, és nem található olyan személy, aki kész átvenni a kézbesítést, a kézbesítő értesítést függeszt ki az érintett lakásajtájára vagy postaládájára; ha ezekhez nem fér hozzá, akkor az ingatlan bejáratára vagy közeli, jól látható helyre függeszti ki az értesítést. Ha a kézbesítő hozzáfér a postaládához, akkor oda is bedobja az értesítést.

(2) Az értesítésen fel kell tüntetni, hogy az iratokat a bíróság hivatalánál (ha a kézbesítést bírósági alkalmazott vagy bírósági végrehajtó végezte) vagy a polgármesteri hivatalnál (ha a kézbesítést önkormányzati alkalmazott végezte) helyezték el, és hogy azok az értesítés napjától számított két héten belül átvehetők.

(3) Ha az alperes nem veszi át az iratokról készült másolatokat, a bíróság kötelezi a felperest, hogy adjon tájékoztatást az alperes bejelentett lakcíméről, kivéve a 40. cikk (2) bekezdésében és a 41. cikk (1) bekezdésében foglalt eseteket, amelyekben az értesítést az aktához kell csatolni. Ha a megadott cím nem egyezik meg a fél állandó vagy ideiglenes lakcímével, a bíróság elrendeli az állandó vagy ideiglenes lakcímre, az (1) és (2) bekezdésben foglaltak szerinti módon történő kézbesítést.

(4) Ha a kézbesítő megállapítja, hogy az alperes nem tartózkodik a megadott lakcímen, a bíróság kötelezi a felperest, hogy az értesítés (1) bekezdés szerinti kifüggesztésétől függetlenül adjon tájékoztatást az alperes bejelentett lakcíméről.

(5) Az iratokat a bíróság hivatalánál, illetve a polgármesteri hivatalnál történő átvételre nyitva álló határidő lejártakor kézbesítettnek kell tekinteni.

(6) A kézbesítés szabályszerűségének megállapítását követően a bíróság elrendeli, hogy a kézbesítést csatolják az aktához, és a felperes költségére ügygondnokot rendel ki.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 13 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szerint V. I. Gogovának és I. D. Ilievnek közös gyermeke van, aki az alapeljárás tényállásának időpontjában 10 éves volt. A bolgár állampolgárságú gyermek az anyjával él Milánóban (Olaszország). A szintén bolgár állampolgárságú szülők elváltak. I. D. Iliev is Olaszországban él.

- 14 V. I. Gogova – többek között azért, hogy a gyermekkel együtt Bulgáriába utazhasson – meg akarta hosszabbítani a gyermek útlevelének érvényességét, amely 2012. április 5-én lejárt.
- 15 A bolgár jog szerint a kiskorú gyermek utazásáról és az útlevél kiállítatásáról a szülők közös megállapodással döntenek. A gyermek útlevélkérelmét a szülők az illetékes közigazgatási hatóságok előtt együtt terjesztik elő.
- 16 Mivel I. D. Iliev nem működött együtt az alapeljárás felperesével a gyermekük nevére szóló útlevél kiállításával kapcsolatban, V. I. Gogova arra irányuló kérelmet nyújtott be a Rayonen sad – Petrichhez (petrichi kerületi bíróság, Bulgária), hogy e bíróság döntsön a közte és I. D. Iliev között a gyermekük külföldre utazásának lehetőségét és számára új útlevél kiállítását illetően fennálló nézeteltérés ügyében.
- 17 Mivel I. D. Iliev a megadott lakcímen nem volt fellelhető, és így az eljárást megindító keresetlevelet nem tudták részére kézbesíteni, az említett bíróság a polgári perrendtartás 47. cikkének (6) bekezdése alapján ügygondnokot rendelt ki a képviselőjére. Az ügygondnok nem vitatta a bolgár bíróság joghatóságát, és úgy nyilatkozott, hogy a jogvitát a gyermek érdekében tekintettel kell eldönteni.
- 18 A Rayonen sad – Petrich (petrichi kerületi bíróság) 2014. november 10-én hozott végzésével kimondta, hogy V. I. Gogova kérelme a családjogi törvény 127a. cikkének hatálya alá tartozik és a 2201/2003 rendelet 8. cikke értelmében gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozik. E bíróság megállapította, hogy az érintett gyermek szokásos tartózkodási helye Olaszországban van, és hogy a kérelem elbírálása tekintetében nem rendelkezik joghatósággal, majd megszüntette az eljárást.
- 19 V. I. Gogova fellebbezést nyújtott be e végzéssel szemben az Okrazhen sad – Blagoevgradhoz (blagoevgradi regionális bíróság, Bulgária). E bíróság egyrészt helyben hagyta az említett végzést, másrészt megállapította, hogy nem került sor a 2201/2003 rendelet 12. cikke (1) bekezdése b) pontjának értelmében a bolgár bíróság „[joghatóságára vonatkozó] megállapodásról”. Az említett bíróság szerint ugyanis bár I. D. Iliev nem emelt kifogást a bolgár bíróság joghatóságával szemben, az eljárásban csak a távollétében hivatalból kirendelt ügygondnok révén vett részt.
- 20 V. I. Gogova ezután felülvizsgálati kérelmet terjesztett a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb bíróság) elé. E bíróság úgy ítélte meg, hogy a felülvizsgálati kérelem elsőként attól függ, hogy a családjogi törvény 127a. cikkének (2) bekezdésében foglalt bírósági eljárás, amellyel orvosolható a gyermek külföldre utazására és a gyermek nevére szóló útlevél kiállítására vonatkozó, egyik szülő általi hozzájárulás hiánya, a 2201/2003 rendelet hatálya alá tartozik-e, és így a bíróságok joghatóságát e rendelet rendelkezései alapján kell-e meghatározni. Konkrétan az a kérdés merül fel, hogy az ilyen eljárás az említett rendelet 2. cikkének 7. pontja értelmében vett „szülői felelősségre” vonatkozik-e. Az említett bíróság szerint ezzel összefüggésben azt is meg kell határozni, hogy ugyanezen rendelet alkalmazandó-e ezen eljárásra arra való tekintettel, hogy a bolgár jog szerint az említett eljárás keretében hozott bírósági határozatot a bolgár közigazgatási hatóságok elé kell terjesztetni, hogy a gyermek külföldre utazási engedélyt kapjon, illetve hogy útlevelet állítsanak ki a részére.
- 21 A kérdést előterjesztő bíróság másodikként azt a kérdést teszi fel, hogy a jelen ügyben a bolgár bíróságok joghatóságát lehet-e a 2201/2003 rendelet 12. cikke (1) bekezdése b) pontjára alapítani, tekintettel arra, hogy a bolgár bíróság által I. D. Iliev képviselőjére kirendelt ügygondnok nem vitatta a bolgár bíróságoknak az alapeljárás elbírálására vonatkozó joghatóságát.
- 22 E körülmények között a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) A polgári bíróság jogszabályban biztosított azon lehetősége esetében, hogy eldöntsen egy olyan jogvitát, amelyben a szülők között gyermekük külföldre utazásával és személyazonosító okmányok kiállításával kapcsolatos nézeteltérés áll fenn, és amelyben az alkalmazandó anyagi jog a gyermek vonatkozásában e szülői jogok közös gyakorlását írja elő, olyan eljárásról van-e szó, amelynek

tárgyát a 2201/2003 2. cikkének 7. pontjával összefüggésben értelmezett 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében »a szülői felelősség megállapítása, gyakorlása, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése« képezi, és amelyre alkalmazandó az említett rendelet 8. cikkének (1) bekezdése?

- 2) Megállapítható-e a szülői felelősségre vonatkozó polgári eljárásokban a joghatóság fennállása, ha a határozat a gyermeket érintő közigazgatási eljárás szempontjából jelentőséggel bíró jogi tény pótól, és az alkalmazandó jog szerint ezen eljárást egy adott tagállamban kell lefolytatni?
- 3) Abból kell-e kiindulni, hogy megállapodás jött létre a joghatóságról a 2201/2003 rendelet 12. cikke (1) bekezdése b) pontjának megfelelően, ha az ellenérdekű fél képviselője nem vitatta a bíróság joghatóságát, e képviselőt azonban nem meghatalmazták, hanem őt az ellenérdekű fél – e fél jogvitában való személyes vagy meghatalmazott képviselő útján megvalósuló részvételét szolgáló – értesítésének nehézsége miatt a bíróság rendelte ki?”

A Bíróság előtti eljárás

- 23 A kérdést előterjesztő bíróság kérésére a kijelölt tanács megvizsgálta a jelen ügynek a Bíróság eljárási szabályzata 107. cikke szerinti sürgősségi eljárásban történő elbírálásának szükségességét. A kijelölt tanács a főtanácsnok meghallgatását követően úgy határozott, hogy nem ad helyt e kérelemnek.
- 24 A Bíróság elnöke a Gogova végzésben (C-215/15, EU:C:2015:466) úgy határozott, hogy a jelen ügyet az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23a. cikkében, valamint a Bíróság eljárási szabályzata 105. cikkének (1) bekezdésében foglalt gyorsított eljárás alá vonja.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első és a második kérdésről

- 25 A kérdést előterjesztő bíróság együttesen vizsgálendő első és második kérdése lényegében arra irányul, hogy az egyik szülő által benyújtott azon kereset, amellyel azt kéri a bíróságtól, hogy pótolja a gyermeküknek a tartózkodási helye szerinti tagállamon kívüli utazására és a gyermek nevére szóló útlevél kiállítására vonatkozó, a másik szülő részéről hiányzó hozzájárulást, akkor is a 2201/2003 rendelet tárgyi hatálya alá tartozik-e, ha az említett gyermek állampolgársága szerinti tagállam hatóságainak az útlevél kiállítására vonatkozó közigazgatási eljárás keretében figyelembe kell venniük az e kereset alapján hozott határozatot.
- 26 A 2201/2003 rendelet tárgyi hatályát illetően a rendelet 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerint a rendeletet a bíróság jellegétől függetlenül a szülői felelősség megállapításával, gyakorlásával, átruházásával, korlátozásával vagy megszüntetésével kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni. Ezzel összefüggésben a „polgári ügyek” fogalmát nem megszorítóan kell értelmezni, hanem olyan önálló uniós jogi fogalomként, amely – a rendelet (5) preambulumbekkezdésében ismertetett célnak megfelelően – kiterjed többek között minden, az említett rendelet értelmében vett „szülői felelősséggel” kapcsolatos kérelemre, intézkedésre, illetve határozatra (lásd ebben az értelemben: C-ítélet, C-435/06, EU:C:2007:714, 46–51. pont).
- 27 E tekintetben a „szülői felelősség” fogalma a 2201/2003 rendelet 2. cikkének 7. pontjában tág meghatározást kapott, minthogy a gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi olyan jogra és kötelességre kiterjed, amelyet valamely természetes vagy jogi személy határozat, jogszabály hatálya, illetve jogilag kötelező megállapodás útján gyakorol (C-ítélet, C-435/06, EU:C:2007:714, 49. pont; C.-ítélet, C-92/12PPU, EU:C:2012:255, 59. pont). Egyébiránt bár e rendelet 1. cikkének (2) bekezdése felsorolja a „szülői felelősséggel” összefüggésben az említett rendelet hatálya

alá tartozó kérdéseket, ez nem kizárólagos, hanem csupán példálózó felsorolás, ahogyan ezt a „különösen” kifejezés alkalmazása bizonyítja (C-ítélet, C-435/06, EU:C:2007:714, 30. pont; C-ítélet, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, 63. pont).

- 28 Annak meghatározásakor, hogy ez kérelem a 2201/2203 rendelet hatálya alá tartozik-e, a kérelem tárgyából kell kiindulni (lásd analógia útján, a természetes személyek személyi állapotának, jog- és cselekvőképességének a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet [HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.] 1. cikkének (2) bekezdésében szereplő fogalmával kapcsolatban: Schneider-ítélet, C-386/12, EU:C:2013:633, 29. és 30. pont, valamint a „szociális biztonság” e rendelkezés értelmében vett fogalmával kapcsolatban: Baten-ítélet, C-271/00, EU:C:2002:656, 46. és 47. pont).
- 29 Az olyan keresettel kapcsolatban, mint amilyenről az alapeljárásban szó van, meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szerint a bíróságnak arról kell döntenie, hogy az érintett gyermeknek kell-e útlevélet kapnia, és hogy a felperes szülőnek joga van-e erre vonatkozó útlevílkérelmet benyújtania és a másik szülő hozzájárulása nélkül a gyermekkel külföldre utaznia. Az ilyen kereset tárgya ezért az említett gyermekkel kapcsolatos, a 2201/2003 rendelet 2. cikkének 7. pontjával összefüggésben értelmezett 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett „szülői felelősség” gyakorlása.
- 30 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy az olyan kereset, mint amilyen az alapeljárásban szerepel, nem tartozik az ugyanezen rendelet 1. cikkének (3) bekezdésében kimerítő jelleggel felsorolt kivételek körébe.
- 31 Következésképpen az ilyen kereset nem tartozik a 2201/2003 rendelet hatálya alá.
- 32 Ezt a következtetést nem cáfolja önmagában az a tény, hogy az olyan kérelem, mint amilyen az alapeljárásban szerepel, egy gyermek vonatkozásában hozott egyedi határozatra irányul, nem pedig a szülői felelősség gyakorlásának valamennyi módjára. Ez a rendelet ugyanis – miként ez a jelen ítélet 26. és 27. pontjában is szerepel – az adott területen hozott bármely határozatra alkalmazandó, függetlenül attól, hogy az a szülői felelősség egy sajátos vonatkozására, vagy általában véve a szülői felelősség gyakorlására irányul.
- 33 Az a tény sem vezethet a 2201/2003 rendelet eltérő értelmezéséhez, hogy a gyermek állampolgársága szerinti tagállam – a jelen esetben Bulgária – hatóságainak a gyermek nevére szóló útlevíl kiállítására vonatkozó közigazgatási eljárás keretében figyelembe kell venniük az említett kérelem alapján hozott határozatot.
- 34 E tekintetben elegendő azt megállapítani, hogy az olyan eljárás, mint amilyenről az alapügyben szó van, nem vonja közvetlenül maga után az útlevíl kiállítását, hanem csupán lehetővé teszi az érintett gyermekkel kapcsolatos szülői felelősség egyik gyakorlója számára, hogy a szülői felelősséget gyakorló másik személy részvétele, jelenléte, illetve hozzájárulása nélkül – a bolgár jogban az útlevílkiállításra vonatkozóan meghatározott többi feltételt nem sértve – a gyermek nevében útlevílkérelmet nyújtson be.
- 35 A fenti megfontolásokra tekintettel az első és a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az egyik szülő által benyújtott azon kereset, amellyel azt kéri a bíróságtól, hogy pótolja a gyermeküknek a tartózkodási helye szerinti tagállamon kívüli utazására és a gyermek nevére szóló útlevíl kiállítására vonatkozó, a másik szülő részéről hiányzó hozzájárulást, akkor is a 2201/2003 rendelet tárgyi hatálya alá tartozik, ha az említett gyermek állampolgársága szerinti tagállam hatóságainak az útlevíl kiállítására vonatkozó közigazgatási eljárás keretében figyelembe kell venniük az e kereset alapján hozott határozatot.

A harmadik kérdéstről

- 36 A harmadik kérdés a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (1) bekezdésére vonatkozik. E rendelkezés értelmében a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése tekintetében joghatósággal rendelkező tagállam bíróságai bizonyos feltételek mellett joghatósággal rendelkeznek az adott kérelemmel összefüggő, szülői felelősségre vonatkozó ügyekben is.
- 37 Sem az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, sem a Bíróság elé terjesztett észrevételekből nem tűnik azonban ki, hogy a kérdést előterjesztő bírósághoz a jelen ügyben ilyen házassági jogi kérelemmel fordultak volna.
- 38 A 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése viszont a joghatóságra vonatkozó megállapodás tekintetében olyan szabályt állít fel, amely alapján a gyermek szokásos tartózkodási helyén kívüli tagállam bíróságai abban az esetben is elbírállhatják a gyermeket érintő, szülői felelősség tárgyában benyújtott kérelmeket, ha e bíróságok előtt nincsen folyamatban házassági jogi eljárás (lásd ebben az értelemben: L-ítélet, C-656/13, EU:C:2014:2364, 45. és 52. pont).
- 39 Következésképpen a harmadik kérdést úgy kell érteni, hogy az lényegében annak eldöntésére irányul, hogy úgy kell-e értelmezni a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontját, hogy azon bíróságok joghatóságát, amelyekhez szülői felelősségre vonatkozó kérelem elbírálásával kapcsolatban fordultak, önmagában amiatt olyannak lehet tekinteni, hogy azt „az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta”, hogy az e bíróságok által az alperes képviselőre hivatalból kirendelt ügygondnok – akit azért rendeltek ki, mert az eljárást megindító keresetlevelet nem tudták az alperes részére kézbesíteni – nem emelt kifogást az említett bíróságok joghatóságával szemben.
- 40 A 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdése b) pontjának a rendelet 16. cikkére tekintettel értelmezett szövege szerint valamely tagállam bíróságai csak annak megállapítása esetén alapíthatják joghatóságukat ezen előbbi rendelkezésre, hogy az eljárás valamennyi részes fele legkésőbb abban az időpontban, amikor az eljárást megindító iratot, illetve azzal egyenértékű iratot benyújtották a kiválasztott bírósághoz, kifejezetten vagy legalábbis egyértelmű módon elfogadta a bíróságok joghatóságát (lásd ebben az értelemben: L-ítélet, C-656/13, EU:C:2014:2364, 56. pont).
- 41 Egyébiránt a 2201/2003 rendelet (12) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a rendelet 12. cikkének (3) bekezdésében szereplő joghatósági ok kivételt tesz a fizikai közelség kritériuma alól, amely szerint – és ez a rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében is kifejezésre jut – a gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó keresetek elbírálására vonatkozó joghatóság mindenekelőtt a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságait illeti meg. Ez a kivétel – ahogyan erre a főtanácsnok állásfoglalásának 64. pontjában rámutatott – annak elismerésére irányul, hogy a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben a felek bizonyos fokú önállósággal rendelkeznek. Ezért az arra vonatkozó feltételt, hogy az eljárás valamennyi részes fele egyértelmű módon elfogadta a bíróságok joghatóságát, megszorítóan kell értelmezni.
- 42 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy a joghatóság elfogadása legalábbis azt feltételezi, hogy az alperes tudott a bíróságok előtt folyamatban lévő eljárásról. Ugyanis bár az erről való tudomás önmagában még nem jelenti az eljáró bíróságok joghatóságának elismerését, a távol lévő alperes, akinek a keresetlevelet nem kézbesítették, és akinek nincsen tudomása a vele szemben indított eljárásról, semmi esetre sem tekinthető úgy, mint aki elfogadja az eljáró bíróság joghatóságát (lásd analógia útján a 44/2001 rendelet 24. cikkével kapcsolatban: A-ítélet, C-112/13, EU:C:2014:2195, 54. pont).

- 43 Másrészt az említett bíróságok által az alperes távollétében kirendelt ügygondnok magatartásából nem lehet az alapeljárás alperesének szándékára következtetni. Mivel az ügygondnoknak nincsen kapcsolata az alperessel, nem szerezheti be tőle az ahhoz szükséges információkat, hogy e bíróságoknak az ügy elbírálására vonatkozó joghatóságát elfogadja vagy vitassa (lásd ebben az értelemben: A-ítélet, C-112/13, EU:C:2014:2195, 55. pont).
- 44 Következésképpen olyan tényállás mellett, mint amilyen az alapügyben fennáll, nem lehet úgy tekinteni, hogy az eljáró bíróságok joghatóságát a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (3) bekezdése értelmében „az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta”.
- 45 Ez az értelmezés – a spanyol kormány által a Bíróság előtt előadottakkal ellentétben – nem cáfolható az igazságszolgáltatáshoz való joggal, illetve a jogbiztonság elvével és a 2201/2003 hatékony érvényesülésének elvével. A spanyol kormány e tekintetben lényegében arra hivatkozik, hogy ha az alapeljárás felperesének kérelméről azért nem hoznak jogerős határozatot, mert nehézségek merülnek fel az alapeljárás alperesének eljárásról való értesítésével kapcsolatban, akkor ez az igazságszolgáltatás megtagadásához vezet, amely ellentétes a fentebb említett joggal, illetve elvekkel.
- 46 A jelen ítélet 44. pontjában foglalt értelmezés azonban olyan tényállás mellett, mint amilyen az alapügyben szerepel, nem fosztja meg a felperest attól, hogy az érintett gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamnak a 2201/2003 rendelet 8. cikke alapján joghatósággal rendelkező bíróságai által hozott bírósági határozatban – adott esetben mulasztási ítéletben – részesüljön. Ez az értelmezés nem vezet tehát az igazságszolgáltatás megtagadásához.
- 47 Következésképpen a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy azon bíróságok joghatóságát, amelyekhez szülői felelősségre vonatkozó kérelem elbírálásával fordultak, nem lehet önmagában amiatt olyannak tekinteni, hogy azt „az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta”, hogy az e bíróságok által az alperes képviselőjére hivatalból kirendelt ügygondnok – akit azért rendeltek ki, mert az eljárást megindító keresetlevelet nem tudták az alperes részére kézbesíteni – nem emelt kifogást az említett bíróságok joghatóságával szemben.

A költségekről

- 48 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **Az egyik szülő által benyújtott azon kereset, amellyel azt kéri a bíróságtól, hogy pótolja a gyermeküknek a tartózkodási helye szerinti tagállamon kívüli utazására és a gyermek nevére szóló útlevel kiállítására vonatkozó, a másik szülő részéről hiányzó hozzájárulást, akkor is a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatálya kívül helyezésétől szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet tárgyi hatálya alá tartozik, ha az említett gyermek állampolgársága szerinti tagállam hatóságainak az útlevel kiállítására vonatkozó közigazgatási eljárás keretében figyelembe kell venniük az e kereset alapján hozott határozatot.**
- 2) **A 2201/2003 rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy azon bíróságok joghatóságát, amelyekhez szülői felelősségre vonatkozó kérelem elbírálásával fordultak, nem lehet önmagában amiatt olyannak tekinteni, hogy azt „az eljárás valamennyi**

részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta”, hogy az e bíróságok által az alperes képviselőjére hivatalból kirendelt ügygondnok – akit azért rendeltek ki, mert az eljárást megindító keresetlevelet nem tudták az alperes részére kézbesíteni – nem emelt kifogást az említett bíróságok joghatóságával szemben.

Aláírások